

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XIII. Occurritur argumentis, quæ contra præmissa objiciuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

rio; sic & occisio vel repercussio percussoris, licet incontinenti facta, &c. utpote non magis conducens ad conservandum honorem pristinum, per alapam infictam deperditum, quam ad conservandum honorem perditum per adulterium. Quippe eadem est utriusque ratio, occisioque in utroque casu solum fertur ad vindicandam injuriam acceptam, acquirendumque novum honorem hominis inultam injuriam non sinentis; quem diabolicum honorem apud mundanos homines acquirit, qui se vindicat, acceptamque injuriam compensat cum morte vel repercussione injuriantis. Honorificum namque videtur mundanis hominibus se taliter vindicare, videtur & ipsis actus fortitudinis; licet revera sit actus pusillanimitatis, uti pluribus ostendimus capite præcedenti.

149 Denique prorsus è Scholis Christianis eliminanda, & à Christianorum cordibus cum horrore abjicienda est opinio, seu propositio ista 2^a. ab Alexandro VII. proscripta: *Vir equestris, ad duellum provocatus, potest illud accipere, ne imitatus notam apud alios incurrat.* Sicut & ista à Facultate Parisiensi reprobata: *Potest etiam duellum offerre, si non aliter honori consulere possit.* Verissimè enim Generalis Conventus Cleri Gallicani in Censura anni 1700. *Doctrina* (inquit) *his propositionibus contenta, falsa est, scandalosa, contraria juri divino & humano, tam ecclesiastico, quam civili, imò & naturali.* Quòd (inquam) verissima sit ista Cleri Gallicani Censura, factis ostendimus supra l. 4. cap. 43. ubi duelli malitiam habes demonstratam.

150 Ex dictis ibidem pariter constat justissimum esse Edictum Belgii nostri Principum de die 27. Februarii 1610. quo duellantes art. 2. declarantur infames, privantur omni statu, officio, honore, pensione, mediæque partis bonorum confiscatione. Art. 3. morte plectuntur. Art. 4. dicitur: *Quoniam pleraque duella oriuntur habent ex falsa opinione, quasi degenerare timore impediuntur, qui manu sua injurias non vindicant; declarant Principes falsam esse opinionem, honorem injurias passorum sub suam protectionem recipiunt; & ne quis exprobet, sub sua indignationis, & arbitraria pena vetant.* In Gallia Ludovicus Magnus se inexorabilem reddidit circa pœnas duellantium, quorum cadaver patibulo pede suspenditur, erexitque Rex Parisiis Tribunal summorum Tribunalum Militiæ Francicæ, quibus data est summa potestas ex omnibus Provinciis citandi & compellendi ad honorariam satisfactionem quoscumque nobiles, qui honorariam injuriam alteri nobili intulissent. Lege verò Tridentini sess. 25. de reform. c. 19. excommunicantur Imperatores, Reges ac Principes monomachiam in terris suis permittentes, sicut & duellantes, eorumque patrini, atque ex composito spectatores, qui etiam puniuntur confiscatione bonorum, atque infamiâ, ac privatione Ecclesiasticæ sepulturæ, si in duello moriantur. Quas pœnas

innovarunt Pius IV. Gregorius XIII. Clemens VIII. eas extendentes ad milites, qui in adversariorum exercitu militantes, privatas similitates publicæ causæ immittendo, etiam Ducum permisso, ex conducto ad singulare certamen descendunt, etiam cum pacto, ut cum primùm alteruter vulneratus fuerit, vel sanguinem effuderit, certamen dirimetur; vel etiam si illi, qui ad locum destinatum pugnaturi accesserunt, impediti pugnare non commiserint, si per seipos non steterit, quominus illa committeretur. Et quamvis Concilium Tridentinum non reservaverit duellum; illud tamen sibi reservarunt Clemens VIII. & Urbanus VIII. si sit publicum, & ad forum contentiosum deductum; aliàs ab eo absolvere possunt Episcopi in vim Tridentini sess. 24. de reform. c. 6. solisque Episcopis ea reservantur publica Cleri Gallicani Comita.

CAPUT XIII.

Occurritur argumentis, quæ contra præmissa objiciuntur.

Objicit 1°. Caramuel Theol. præterintentionalis num. 2607. alius & grandius de honore, quam de vita sentitur apud generosos; centies enim nobilissimi Heroes vitam exponunt morti, ut vel parum in honore & autoritate proficiant. Et ratio est, quia vita moralis nobilior est quam naturalis, virtutesque qui moraliter & politicè, quam qui naturaliter & physicè mortui sunt, uti sunt omnes infames. Unde viri generosi malunt vitam naturalem amittere, quam honorem & famam. Unde Poëta canit:

*Omnia si pereant, famam servare memento:
Hæc semel amissa, postea nullus eris.*

Hinc concludit, quidquid sit de licita vel non licita occisiva defensione vite, licitam esse occisivam defensionem honoris & famæ.

Respondeo, si de vero honore agatur, amittendam quandoque vitam potius quam aliquid committatur, unde aliqua honori nostro labes aspergi queat: siquidem Sacerdos & Religiosus vitam suam in discrimen potius adducere debet, quam in criminis alicujus suspensionem merito venite; vir etiam nobilis militaris, quam in bello ignavè se gerat, stationem deserat, fugam arripiat, &c. Et hæc spectat quod dicitur in objectione: vita moralis nobilior est quam naturalis; quo etiam sensu Augustinus serm. 19. de verb. Apost. dicit, *melius est justum esse, quam hominem esse.* Sed si sermo sit de falso honore, quo sæculi homines honorabile putant, contra Dei leges, se ulcisci, percussorem repercutere, uxorem adulteram cum adultero occidere, pro accepta alapa hominem interficere, in duello pugnare; de tali (inquam) honore intellectum Caramuelis argumentum, non solum futile & falsum, sed & barbarum & antichristianum est, Turcæque potius quam homine Christiano dignum. Unde qui pro tali honore vitam amittunt, vel exponunt, id ex recto non

faciunt iudicio, sed perverso. Neque enim talis honor magnificari debet ab homine sapiente & Christiano, neque habenda ratio aestimationis mundanorum hominum perversè iudicantium: utpotè apud quos perinde est esse, vel non esse in honore; cum apud ipsos sæpè in honore sint indigni, & digni non solum sine honore, sed sæpè sunt opprobrium mundanorum hominum, & abjectio plebis, ut patuit in Christo.

152 Objicies 2°. si quis viro honorato conetur indignere fustem, vel aliam atrocem in honore injuriam, præsertim in publico, non tenetur fugere. Igitur potest repercutere, vel occidere, si aliter honori consulere non possit. Durum est enim, vel debere fugere, vel tam atrocem pati injuriam, quæ tanta est (ait Caramuel n. 2646.) ut scire vellem an ex contrariâ sententiâ Authoribus unus esset, qui fororem suam in uxorem daret homini publicè fustibus excepto. Unde putat indiscretam esse pietatem eorum, qui dicunt, eum qui talem patienter sustinet injuriam, apud Deum & Sanctos honoratum manere, contrariamque mundanorum hominum aestimationem non debere curare.

Respondeo, virum honoratum non debere fugere, debere tamen potius idem pati, quàm occidere, vel repercutere. Et idem est quoties impedire non possumus calumniatorem, nec famæ injuriam evitare, propter linguas vel aures malevolas, temerariasque vel nimis credulas suspiciones & opiniones hominum. Quo casu Sanctorum, imò Evangelii doctrina est, nobis esse gaudendum, potius quàm tristandum, cumque Apostolo Dei militandum *per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam.* Tunc (inquit Gregorius l. 8. epist. 45.) *habemus Paulum dicentem: Gloria nostra hæc est, testimonium conscientie nostræ: Job quoque dicit: Ecce enim in celo testis meus. Si ergo nobis testis est in celo, testis in corde, dimitte stultos foris loqui quod volunt. Vocandi sunt tamen etiam ipsi, tranquille monendi, eisque satisfieri omnibus modis decet, scientes quòd de eis Veritas dicit, ne forte scandalizemus eos, &c.* Si tali honorato viro fororem suam Caramuel negaret, Spiritum Christi non haberet, sed mundi. Tamen si enim talis honore careret secundum maximas mundi (cujusmodi honor non nisi fumus est & vanitas) certè non secundum Evangelium Christi; unde reverà non foret honore diminutus, sed auctus. Quòd si aliter mundus iudicet, dicendum cum Hieronymo: *Vel Christus fallitur, vel mundus errat.*

153 Objicies 3°. pretia rerum ex communi non sanctorum, sed vulgariæ aestimatione pensantur: nam sancti aurum argentumque contemnunt, quæ tamen metalla sunt pretiosissima, quæ vilescerent, si etiam vulgò contemnerentur. Sic etiam apud sapientes & doctos formica est nobilior auro: quia tamen vulgus aliter aestimat, civiliter ignobilior est. Quemadmodum autem hoc in metallis ve-

rum est, sic & in honore: quia sicut vulgus metalla aestimat ex apparentibus, non ex occultis qualitatibus; sic & de hominibus honorandis iudicat, non sicut iudicat Deus, qui penetralia novit, sed secundum ea quæ exterius parent, solentque in aestimatione vel ignominia esse in aestimatione mundi.

Respondeo sanctos aurum argentumque contemnere, non ut servit ad necessitates vitæ, sed ut amatorem sui inferit periculis & doloribus multis, & ut minus aestimabile, quàm sit christiana paupertas. Et licet formica sit nobilioris ordinis quàm aurum (ordinis utique viventium seu animatorum) in ordine tamen ad usus & necessitates hominum, minus (etiam à sanctis & sapientibus) aestimari quàm aurum, quo melius quàm formicis comparantur necessaria ad vitam. Et hoc sensu aurum esse magis pretiosum. Sed hoc quid facit ad rem, cum ne pro auro quidem & argento, imò nec pro vita defendenda liceat occidere hominem? Multò ergo minus pro honore mundano, quem corrupti sæculi homines collocant in faciendis iis quæ divinis humanisque legibus prohibentur, utique in vindicando se, in occidendo uxorem repertam in adulterio, in duellando, &c. umbram pro luce, pro veritate mendacium, pro vero honore infamiam accipientes; quod non faciunt qui aurum pro auro accipiunt: cum & Deus & sapientes aurum accipiant pro auro; sed nec Deus, nec sapientes veram infamiam unquam accipiunt pro honore, nec honore dignos aestimant divinarum humanarumque legum prævaricatores, cum digni sint opprobrio sempiterno. Quòd si officio, dignitate, Ducis ac Principis favore aliquando priventur, qui eas non sunt prævaricari, nihil refert: quia quisquis sapit Deum, Deique legem, super aurum & topazion, super omnem sæculi dignitatem, Principumque omnium favorem diligit. *Quid enim prodest homini, si mundum universum lucretur, anima verò sua detrimentum patiatur?*

Objicies 4°. esse vilem, abjectum, infamem, etiam apud improbos sæculi homines, grande malum est (aliàs graviter non peccaret qui proximum apud tales infamaret) ergo contra infamiam istam licita est defensio, etiam occisiva.

Imprimis nego consequentiam: cum certum sit occisivam defensionem non esse licitam adversus quodcumque grande malum.

Deinde esse vilem & infamem, infamiam illà mundanà, quæ (cum in divinarum humanarumque legum observantia consistat) apud Deum & sapientes non est infamia, sed gloria, non esse reverà grande malum; imò grande bonum respectivè ad eum qui taliter diffamatur: esse tamen grande malum seu peccatum respectivè ad diffamantem, in quantum intendit, quantum in se est, grande malum diffamati, blasphematumque seu

contemptibilem reddit observantiam mandatorum Dei, ab eaque, quantum in se est, probos avertit, & improbos in improbitate sua confirmat.

CAPUT XIV.

Seipsum directè & per se occidere nunquam licet, nisi Deo jubente, vel specialiter inspirante.

156 **I**Ta S. Augustinus lib. 1. de Civit. Dei à c. 17. ad 28. S. Thomas q. 64. a. 5. aliique Patres ac Doctores passim omnes, contra Circumcelliones hereticos, & Petilianum Donatistam, quem S. Augustinus impugnat l. 2. contra litteras Petiliani c. 49.

Probatur 1°. quia præcepto, *Non occides*, generaliter prohibita est hominis occisio sine autoritate Dei. Seipsum verò occidere, est hominem occidere.

157 2°. Christus Joan. ult. dicens, *alius te cinget*, interprete Augustino tr. 51. in Joan. satis expressit, *non à seipso, sed ab alio debere occidi, qui vestigia sequitur Christi.*

158 3°. vita est quoddam donum divinitus homini attributum, & ejus potestati subjectum, qui occidit, & vivere facit. S. Thomas loco citato. *Et ideo quisquis seipsum vitam privat, in Deum peccat, sicut qui alienum servum interfectit, & qui sibi usurpat judicium de re sibi non commissa.* Itaque ad solum Deum pertinet hominis occisio, juxta illud, *Ego occidam*, &c. Et ideo qui absque Dei commissione & autoritate occidit, in jura Dei involat, Deoque injuriam facit. Deus autem nusquam homini dedisse legitur autoritatem occidendi seipsum. Nam, ut S. Augustinus dicit l. Civit. 20. *in sanctis canonicisque libris nusquam nobis divinitus præceptum permissumve reperiri potest, ut vel ipsius adipiscenda immortalitatis, vel ullius cavendi cavendive mali causa, nobismetipsis necem inferamus.* Unde hoc dicimus (inquit c. 26.) *hoc asserimus, hoc modis omnibus approbamus, neminem sibi spontaneam mortem inferre debere, veluti fugiendo molestias corporales, ne incidat in perpetuas, neminem propter aliena peccata, ne hoc ipso incipiat habere gravissimum proprium, quem non polluebat alienum; neminem propter sua peccata præterita, propter quæ magis hæc vita opus est, ut possint penitendo sanari; neminem velut desiderio vite melioris, quæ post mortem speratur, quia reos sue mortis melior post mortem vita non suscipit.*

159 4°. sicut parricida eò scelerator est, quò propinquorem hominem necat; sic scelestissimus est sui ipsius peremptor: quia nemo est homini seipso propinquior. Ita arguit Augustinus l. de patientia. c. 13.

160 5°. "si de duobus, mare scilicet & femina dictum est, *Quod Deus conjunxit, homo non separet*; qui animam à corpore separat, laqueo se strangulando, æquam quæso veniam merebitur: ait Isidorus Pelusiota l. 5. epist. 287.

6°. propriâ manu petire, à communi omnium animalium natura discrepat (ait Josephus l. 3. de bello Judaico c. 14.) quippe nullum est animal, quod ex industria vel per se moriatur; siquidem naturæ lex universalissima, ut velint vivere, in omnibus sita est, Eandem rationem sic exprimit S. Thomas ubi supra: *Naturaliter qualibet res seipsum amat; & ad hoc pertinet, quòd qualibet res naturaliter conservat se in esse, & corruptivibus resistit quantum potest: & ideo quòd aliquis seipsum occidat, est contra inclinationem naturalem, & contra charitatem, quæ qualibet res seipsum debet diligere. Et ideo suspensus occisio semper est peccatum mortale, utpote contra naturalem legem, & contra charitatem, &c.*

Objicies 1°. Sampson Judic. 16. seipsum cum hostibus interemit, & Eleazarus 1. Machab. 6. & S. Apollonia seipsum in ignem injecit, & plures sanctæ femine fugiendo persecutores castitatis suæ, seipsas in flumen projecerunt, quas Ecclesia ut Martyres veneratur.

Respondeo, quòd omnes illi & illæ peccassent, si absque Dei jussu vel inspiratione id fecissent, prout Augustinus expressè dicit l. 1. de Civit. c. 21. & S. Bernardus l. de præcept. & disp. c. 7. & S. Thomas supra ad 4. addens quòd nec Ecclesia sanctas illas feminas ut Martyres coleret, nisi Deo auctore id fecisse crederet.

Objicies 2°. licitum est militibus navibus ignem injicere in pulverem tormentarium, conjiciendo se in mare, ne navis cum magno Reipublicæ damno in hostium potestatem veniat, sicut & suffodere turrim unde opprimendi sunt cum hostibus.

Respondeo id quidem concedi à Diana, Hurtado, & Tamburino l. 6. c. 2. §. 2. Sed non ab Augustino, Bernardo, & S. Thoma n. 162. relatis: aperte enim docent factum Sampsonis aliter excusari non posse quam per instinctum Spiritus sancti intus jubentis. Aliud est, si evadendi spes aliqua superesset, quia naufragii periculo pro salute & utilitate Reipublicæ se exponere possunt. Atin navis manentibus ignem admovere non licet, nec in mare ad certum naufragium se demerere. Aliàs rei essent suidii. Similiter in bello suffodere non possunt turrim, cujus mole certò cum hostibus opprimendi sunt absque ulla spe evasionis. Est enim factum simillimum factò Sampsonis. Nec Eleazarus 1. Machab. 6. licuit se supponere elephantum, quem occidebat, absque simili instinctu Spiritus sancti, si certò crediderit se mole ipsius opprimendum, nec probabiliter evadere posse. Sed vel hoc probabiliter speravit, vel specialem S. Spiritus instinctum habuit, ut Sampson. Et ideo mitis ab Ambrosio laudibus effertur l. 1. officior. c. 40. quamvis à D. Gregorio 19. Moral. 13. arrogans vocetur.

Objicies 3°. si invalem pudicitia suæ virgo aliter evadere nequeat, nisi se per fe-